

Kungl. Skogs- och
Lantbruksakademien

AKTUELLT

FRÅN KSLA

1 • 2024

- 2 Två år med krig i Ukraina – hur påverkas jordbruket och livsmedelsförsörjningen?
- 4 Måltiden som kulturbärande – högtidssammankomsten
- 6 Kan svenskt jordbruk möta klimatmålen och samtidigt öka livsmedelsförsörjningen Remisser
- 8 Inte bara blommor
- 9 Nytt om ledamöter
- 10 Aktiviteter, publikation, podd, utlysning – anslag
- 11 Utlysningar – priser och belöningar
- 12 Utlysning – anslag

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien uppgift är att med stöd av vetenskap och praktisk erfarenhet till samhällets gagn främja jordbruk och skogsbruk samt därtill knuten verksamhet.

KSLA:s portalparagraf

Kungl. Skogs- och
Lantbruksakademien, KSLA

Drottninggatan 95 B
Box 6806

113 86 Stockholm
tel 08 5454 7700

akademien@ksla.se
www.ksla.se

Fb: Kungl. Skogs- och Lantbruks-
akademien (KSLA) @KSLAkademien
LinkedIn: Kungl. Skogs- och Lantbruks-
akademien

X: KSLA @KSLA_Academy

Instagram: skogs_lantbruksakademien

KSLA har ett nytt presespår

KSLA:s ledamöter valde vid akademisammankomsten den 14 december 2023 f d generaldirektör Inger Andersson, Stockholm, till preses och professor, fil.dr Jan Stenlid, Uppsala, till vice preses för akademien under perioden 2024–2027. Valet är gillat och stadfäst av Konung Carl XVI Gustaf.

Inger Andersson är förutvarande generaldirektör vid Livsmedelsverket och hon tog sin civilingenjörsexamen med inriktning på kemi år 1973.

Inger Andersson har under större delen av sitt yrkesverksamma liv arbetat inom livsmedelssektorn. Förutom att ha varit generaldirektör för Livsmedelsverket under nio år har hon varit teknisk direktör på Vin & Sprit Group AB med ledningsansvar för investeringsprojekt, kvalitet och miljö med mera. Under ett år var Inger Andersson t f generaldirektör och myndighetschef för Läkemiddelverket.

Inger Andersson är ledamot i Kungl. Ingenjörssakademien avdelning för Bioteknik och livsmedel, där hon även varit ordförande.

Hon har varit såväl styrelseordförande som vice styrelseordförande för Sveriges lantbruksuniversitet. Inger Andersson har också varit ledamot i Statens Veterinärmedicinska Anstalts insynsråd och ordförande i Formas nationella kommitté för det 10-åriga livsmedelsforskningsprogrammet.

Hon har haft flera regeringsuppdrag, som ansvarig utredare för den statliga offentliga utredningen angående djursjukdata, som regeringens nomineringsperson för ledamöter till Lunds universitetsstyrelse och även för Blekinge Högskolas styrelse.

Inger Andersson är mycket engagerad i KSLA:s arbete. Hon har suttit i Jordbruksavdelningens arbetsutskott sedan 2019 och har varit dess vice ordförande sedan 2022. Tidigare var hon ordförande i akademiens Kommitté för livsmedelskedjans mervärde och konkurrenskraft.

Jan Stenlid är fil.dr och var professor i Skogsträdens patologi 1995–2022.

Jan Stenlids forskning har främst handlat om infektionsbiologi för växtpatogener, men även om populationsbiologi och -genetik, liksom mer praktiskt inriktad skogspatologi. Han har publicerat 327 vetenskapliga artiklar.

Jan Stenlid har haft en lång rad uppdrag av officiellt slag; hos Skogsstyrelsen som medlem i Centrala skogsskyddskommittén, i styrgruppen för "Multiskadad skog" och i styrgruppen för "Stoppa borrararna".

Hos SLU har han varit prodekanus för forskning och forskarutbildning vid naturresursfakulteten, medlem i lärarförslagsnämnden liksom ledamot av fakultetsnämnden vid skogsfakulteten. Han har varit vice ordförande för SLU:s Växtskyddsplattform och har haft huvudansvaret för flera olika kurser. Han har undervisat främst vid SLU men även vid Uppsala och Stockholms universitet. Han har varit huvudhandledare för 28 doktorander och även varit opponent. Han är en flitigt anlitad föreläsare vid internationella vetenskapliga konferenser.

Jan Stenlid har varit ordförande för ett Working Party inom IUFRO, för Nordic Forest Pathologists och för en vetenskapligt rådgivande nämnd inom ett kanadensiskt forskningsprogram. Han har ingått i en extern utvärderingsgrupp för det franska forskningsinstitutet INRA, och i en rådgivande nämnd inom det brittiska rådet för bioteknik och biologisk vetenskaplig forskning, med flera vetenskapliga sammanslutningar.

Inom KSLA har han bland annat varit ordförande för akademiens Kommitté för skogsskador.

Ovanstående är en förkortning av det pressmeddelande som gått ut. Hela pressmeddelandet finns här: <https://www.ksla.se/2024/01/29/ksla-har-valt-ny-preses-och-ny-vice-preses/>

Två år med krig i Ukraina – hur påverkas jordbruket och livsmedelsförsörjningen?

Den 17 januari hölls det första seminariet inom ramen för KSLA:s försörjningsberedskapsprogram där cirka 60 personer följde med presentationerna online och på plats. Syftet var att ge olika perspektiv på krigets påverkan på livsmedelssektorn i Sverige, Ukraina och globalt.

Ukrainafödda, numera Stockholmsbaserade seniora forskaren, **Natalia Mamonova** inledde seminariet. De senaste två åren har hon forskat särskilt om krigets effekter på det ukrainska livsmedelssystemet. Hon berättade att jordbruksstrukturen i Ukraina, sett till BNP-bidrag och ianspråktagen mark, är till nästan 50/50 uppdelat i enorma agrobusinesses och små familjejordbruk.

De stora, högteknologiska, företagen odlar vete och grödor centrala för export, medan familjejordbruken främst fokuserar på trädgårdsväxter och mejeri för inhemskt bruk. Familjejordbrukarna som Natalia har pratat med önskade att de varit mer förberedda med bränslelager före kriget. Tack vare sin småskalighet har vissa delvis kommit runt detta genom att ta till häst och vagn.

Natalia Mamonova. Foto: Odd Roger Langørgen.

Det är således tydligt att båda sortens företag behövs. De stora företagen behövs för att upprätthålla den nationella exporten och ekonomin. Men familjeföretagen är något robustare och klarar bättre av att, med flexibilitet, fantasi och lösningsförmåga, fortsätta producera livsmedel trots krigets svårigheter.

Mats Johansson från Consilio International berättade därefter om geopolitiska utmaningar som följt i krigets spår. Han redogjorde för hur Ryssland under en längre tid strategiskt byggt upp sin inhemska försörjningsförmåga av vete för att dels försörja den egna befolkningen, dels kunna exportera och på så sätt skapa beroenden hos länder, främst i Afrika.

Kritiska transportvägar är också områden där beroenden kan skapas genom att indirekt hålla leveranser som gisslan med vapenmakt eller hot. Mats menar att en viktig sak för våra lantbrukare och aktörer i livsmedelsvärdekedjan är att arbeta med kontinuitetshantering. Att alltid ha en plan B, och inte räkna med att saker fungerar som vanligt.

Ukraina kallades fram till kriget Europas kornbod, och var en av världens största spannmålsexportörer. Foto: Lilia Moroz, CC BY-SA 4.0.

Jordbrukslandskap i Ukraina. Foto: Liilia Moroz, CC BY-SA 4.0.

Enligt branchorganisationen Livsmedelsföretagens (Li:s) chefekonom **Carl Eckerdal** har de senaste åren påverkat den svenska livsmedelsindustrin väldigt negativt. Under det kvartalsmässiga konjunkturbrevets 14-åriga historia har en så lång sammanhängande period av volymminskningar aldrig setts. Politikerna, särskilt finansministern, har dessutom uppmanat konsumenter till lågprisjakt i stället för att uppmana dem som fortfarande kan att fortsatt stötta de svenska livsmedelsföretagen.

Den svaga svenska kronan har varit en bidragande faktor till de höga svenska livsmedelspriserna, men det har ofta glömts bort. Även om pandemin visade exempel på en flexibel livsmedelsindustri, finns snart inga marginaler kvar att prata om under denna prispressande permakris.

Susanne Dalskog.
Foto: Joel Stjernerhem, Väderstad.

Seminarier avslutades med att **Susanne Dalskog**, vice president communication på Väderstad, berättade hur det är att fortsätta sälja, leverera och serva maskiner mitt under brinnande krig. Hon möttes av nyheterna om kriget då hennes ukrainske kollega ringde henne tidigt den fruktansvärda torsdagsmorgonen. Trots kriget har Väderstad kunnat leverera 161 maskiner i Ukraina.

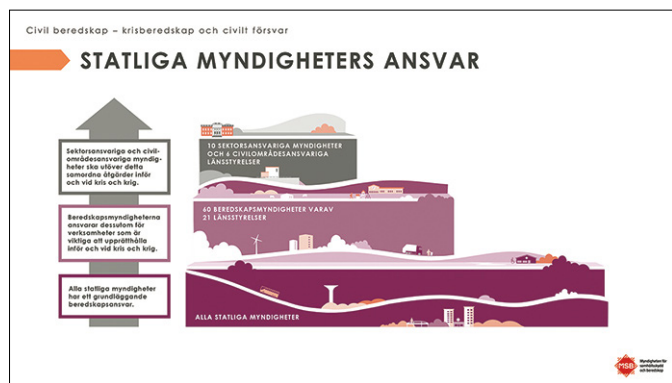
Innovativa kollegor har också tagit fram ritningar och svetsat ihop hundratals kaminer, till stor del av donerat material, för att tillhandahålla ukrainarna både värme och matlagingsmöjligheter. Susanne nämner en svår etisk avvägning

mellan att avstå från att bedriva verksamhet i Ryssland och samtidigt ta hand om sina kollegor på det ryska säljkontoret och värna om deras säkerhet.

En slutsats från seminariet är att man i krig och elände snabbt hittar en ny vardag. Kriser föder kreativitet. Dock är det kritiskt med förberedelse! På samma sätt som att medborgare ska säkra en veckas hemberedskap, behöver affärsverksamheter på förhand analysera vilka insatsvaror och vilken infrastruktur som är kritisk och förbereda plan B. Att hoppas på det bästa men förbereda sig för det värsta är möjligt!

Jenny Asplund

Information till alla invånare i Sverige. Från MSB:s webbplats.

Statliga myndigheters ansvar i händelse av kris. Från MSB:s webbplats.

En inspelning från hybridseminariet finns här: <https://www.ksla.se/aktivitet/tva-ar-med-krig-i-ukraina-hur-paverkas-jordbruket-och-livsmedelsforsorjningen/>

Måltiden som kulturbärare

Akademiens 212:e högtidssammankomst hade som tema "Måltiden som kulturbärare" och hölls den 28 januari i Stockholms stadshus, där drygt 560 personer tillbringade en trevlig kväll som akademiens gäster.

Preses Jan Fryk öppnade aftonens sammankomst i Blå Hallen och hälsade H. E. Riksmarskalken Fredrik Wersäll och övriga gäster välkomna. Han höll därefter ett anförande med titeln "Presespar kommer och går – KSLA består".

Av de sammanlagt 21 nyinvalda ledamöterna erhöll 15 svenska och två internationella nyinvalda ledamöter sina ledamotsbrev ur preses hand. Förhindrade att delta var två svenska och två internationella nya ledamöter.

Årets utsedda pris- och belöningsmottagare hade äran att ta emot sina priser ur H. E. Riksmarskalken Fredrik Wersälls hand. Tre pristagare kunde inte delta.

Akademiens sekreterare Peter Normark sammanfattade det gångna årets verksamhet inom akademien med ett anförande under titeln "KSLA – gör skillnad för våra näringar och ger vårt bidrag till en bättre värld".

Högtidstalet hade rubriken "Sverige och Europeiska unionen i en osäker värld" och framfördes av direktör Göran von Sydow, SIEPS.

Hedersledamoten Christina Möller och ledamoten Ella Nilsson som ansvarat för banketten i 25 år gjorde vid denna

sammankomst sin sista insats och tackades för detta. De efterträds nu av ledamoten Ingela Stenson.

Avgående preses Jan Fryk och vice preses Lena Ingvarsson överlämnade ordförandeklubba respektive guldäpple till det nyvalda presesparet; Inger Andersson, preses, och Jan Stenlid, vice preses.

Under ceremonin framförde solisten Katarina Henryson och cellisten Svante Henryson musik av modernt snitt. Akademiens fanfarer spelades av Andreas Jönsson.

Middagen var komponerad med utgångspunkt från sammankomstens tema, "Måltiden som kulturbärare" och fokuserade på hållbarhet och hälsa. Menyn och vinerna presenterades av hedersledamoten Christina Möller.

Vid banketten talade Aleksandra Holmlund å alla de nyinvalda svenska ledamöternas vägnar och tyske ledamoten Georg Winkel å de nya internationella ledamöternas vägnar. Mottagaren av Akademiens A. W. Bergstens pris, Göran Dalin, talade för alla pristagarna. Det avslutande tacktalet hölls av statssekreterare Dan Ericsson.

Foton: Erik Cronberg.

Banketten hölls i Gyllene Salen och temat för menyn var Måltiden som kulturbärare – hållbarhet och hälsa.

Talen och fler bilder finns här:

<https://www.ksla.se/aktivitet/hogtidssammankomst-2024-commemorative-meeting-2024/>

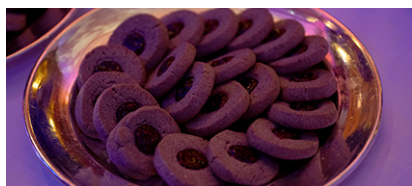
T v: De nya hedersledamöterna, tekn.dr Kerstin Niblaeus och professor em Margareta Ihse. T h: de nya internationella ledamöterna, professor Georg Winkel och professor Øystein Evensen. Purabi Bose och Kjell Magnus Norderhaug kunde inte delta.

Nyvalda svenska ledamöter. Övre raden fr v: Håkan Wirtén, Virpi Welling, Svarte Swartling, Renée Båge, Jan Ehrensverd, Mikael Klintman, Johanna Johansson. Nedre raden fr v: Klara Helstad, Aleksandra Holmlund, Patrick Svensson, Åsa Persson, Peter Borring, Kerstin Arnemo. Katarina Elofsson och Mikael Karlsson finns inte med på bilden. Line Djupström och Ulf Larsson kunde inte delta.

2024 års Pris- och belöningsmottagare, fr v: Ulf Emanuelson, Niklas Lundberg, Lise-Lotte Fernström, Kristina Åkermo, Karin Granström, Mats Pettersson Annette Olesen, Mehdi Abdollahi, Elisabet Bohlin, Trolle Rhodin, Göran Dalin, Lennart Wikström. Ingrid Undeland, Christopher Malefors och Chris Soulsby kunde inte delta.

Till kaffet serverades bondkakor bakade på syrsmjöl (animaliskt mjöl som någon uttryckte det).

Talen under den formella sammankomsten. Fr v: Preses Jan Fryk, akademisekretärerare Peter Normark, högtidstalare Göran von Sydow.

◀ Preses Inger Andersson hälsar välkommen till middagen.

Aleksandra Holmlund talade å de nyvalda svenska ledamöternas vägnar. ▼

◀ Georg Winkel talade å de nyvalda internationella ledamöternas vägnar.

Göran Dalin talade å pristagarnas vägnar. ▼

◀ Statssekreterare Dan Ericsson avslutade med att tacka för middagen.

Kan svenskt jordbruk möta klimatmålen och samtidigt öka livsmedelsförsörjningen?

Den frågeställningen lockade 180 deltagare till en mycket intressant överläggning, med Patrik Myrelid som moderator.

Klimatpolitiska rådets ordförande och nyinvalda ledamoten Åsa Persson liksom klimatexpert Magnus Nilsson underströk i sina inledningar att jordbruket får en alltmer central roll i klimatkänsligheten.

År 2040 kommer jordbruket i EU vara vår största utsläppssektor. Då ska utsläppen ha minskat med 90 procent jämfört med 1990. År 2050 är målet noll i nettoutsläpp. Det svenska jordbrukets utsläpp nu i CO₂eq är cirka 0,5 miljoner ton från drivmedel, 5–7 miljoner ton från metan och lustgas i djurhållningen och cirka 2 miljoner ton i nettoläckage från åkermarken. Den svenska nettoinlagringen har minskat från 60 milj. ton år 2010 till nu 40 miljoner ton CO₂eq, enligt Magnus Nilsson.

I ett diagram visade Magnus Nilsson hur utsläppen inom EU ska minska.

När övriga utsläpp har minskat (de röda, blå och lila staplarna), återstår jordbrukets utsläpp av metan och lustgas enligt den blå liggande markeringen i diagrammet. Kolinlagringen (de nedre gröna och vita staplarna) kommer inte att kompensera jordbrukets utsläpp, när vi närmar oss 2050. EU-kommissionen är därför inne på att slå ihop

jord- och skogsbrukssektorn, för att sammantaget bli utsläppsneutral.

Jordbruksverkets generaldirektör Christina Nordin framhöll helheten. Det gäller inte bara att få ned utsläppen. Lika viktig är klimatanpassningen. Dessutom ska livsmedelsproduktionen öka och vara robust såväl i fredstid som i kriser. Vi måste ha lönsamma företag nu för att klara framtiden.

– Jag kan komma med ett bud på vad det kommer att kosta, sa lantbrukaren och LRF:s förbundsordförande Palle Borgström.

– Det finns en massa åtgärder som vi har teknik och kunskap till i dag, men det finns inte ekonomi att göra de här investeringarna.

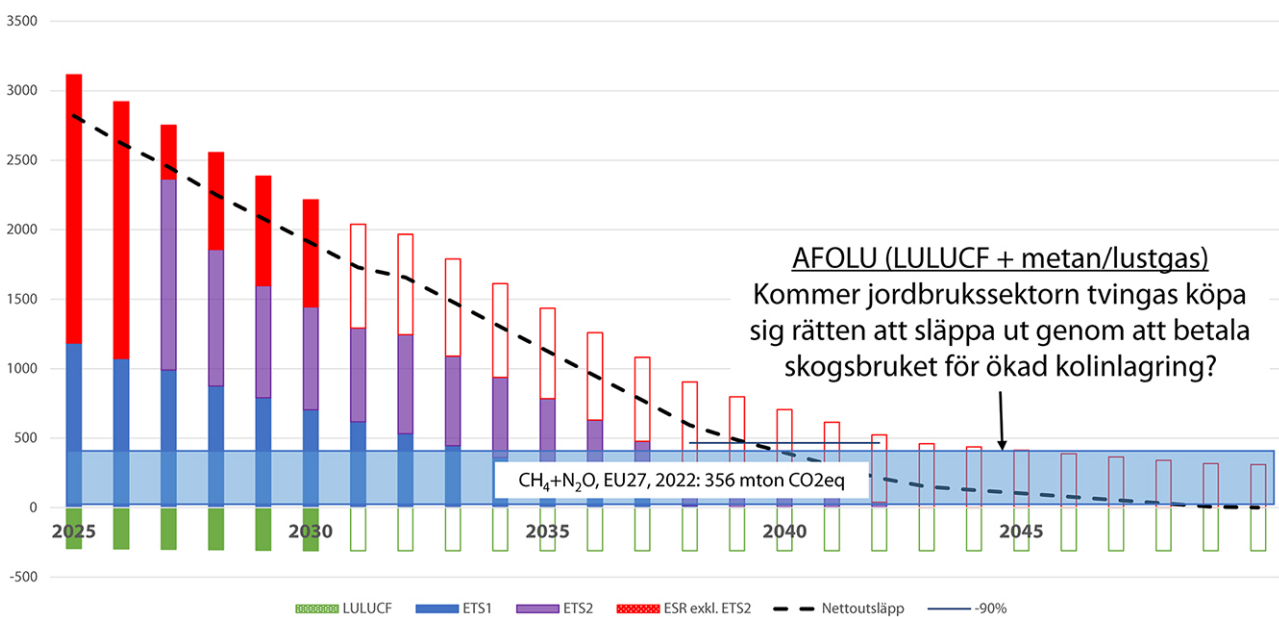
Det är investeringar på 80 miljarder kronor plus 10 miljarder kronor per år i löpande kostnader.

Om bonden skulle få 56 öre utöver nuvarande 108 öre för en brödlimpa, utan att en del försvinner hos mellanhänderna, skulle spannmålsodlingen klara samtliga miljömål, visade han.

Alarik Sandrup, näringspolitisk chef, Lantmännen, visade på möjligheter:

Nettoutsläpp EU 2025–2050

Scenario: Beslutad lagstiftning + oförändrad LULUCF till 2050 + ESR-utveckling mot klimatneutralitet 2050

Utsläppsbudget 2030–2050: 13,5 miljarder ton CO₂eq

Ur Magnus Nilssons presentation.

– Vi kan öka höstveteavkastningen med 50 procent, sannolikt mer. Vi kan också minska utsläppen fram till 2030 med dagens teknik. Sedan har vi ett innovationsgap som måste fyllas med nya metoder och ny teknik för att klara målet fram till 2050. Det behövs en rejäl satsning på forskning.

Helena Markstedt, näringspolitisk chef, Arla, berättade om fördröjd dansk klimatavgift och om Arlas hållbarhetsersättning. Den premierar åtgärder på gårdsnivå.

I diskussionen sa både Christina Nordin och Alarik Sandrup att de trodde det är möjligt att öka produktionen och minska klimatpåverkan. De underströk behovet av forskning och innovationer.

Flera efterlyste en gemensam färdplan. Det är också bra för att våga göra investeringar, kommenterade Helena Markstedt.

Magnus Nilsson ifrågasatte skatteavdraget på diesel. Palle Borgström svarade att det skulle innebära en straffbeskattning, eftersom det inte finns annan teknik som att byta till eltraktor.

Harald Svensson tog upp jordbrukets uteblivna investeringar. Den skulden måste också betalas för att både klara klimatet och återställa lönsamheten.

Josefin Kihlberg frågade vilka områden som är viktigast för innovation och fick exemplen precisionsodling, precisionsutfodring, växtförädling och dränering av Alarik Sandrup.

Smarta styrmedel kan också vara bra innovationer, framhöll Magnus Nilsson med utsläppshandeln som exempel.

Peter Normark framhöll bankernas betydelse. Carl-Erik Ehrenkrona:

– Jag är mjölkbonde i Östergötland och ska genomföra de här åtgärderna. Viktigast för mig är att det är lönsamt. Jag kan lova er att bankerna ser på samma sätt.

Det behövs en vision och en handlingsplan för sektorn, sammanfattade Patrik Myrelied innan preses Inger Andersson tackade för fantastiska presentationer. De började i moll men sedan kom lösningar. Jag betalar gärna 56 öre mer för limpan om det hjälper.

Lars Helgstrand

Det finns teknik och kunskap för att få ned utsläppen inom jordbruket, men ekonomin saknas för att investera. Foto: S. Bellandi/Pixabay.

Sammankomsten kan ses i efterhand här:

<https://www.ksla.se/aktivitet/kan-svenskt-jordbruk-mota-klimatmalen-och-samtidigt-oka-livsmedelsforsorjningen/>

REMISSER

KSLA lämnade den 27 oktober 2023 synpunkter på *Regeringens forskningspolitik* (U2023/01467). Inspelet sammanfattas under fyra rubriker: Helhetsperspektiv och samverkan, Kunskap som kommer till nytta, Tvärvetenskap och teknik för hållbara lösningar, Sveriges roll i det internationella forskarsamhället

<https://www.ksla.se/pdf-meta/2023-10-27-ksla-inspel-forsknings-och-innovationspolitik-u2023-01467/>

KSLA yttrade sig den 31 oktober 2023 över *EU-direktiv rörande övervakning av jordhälsa* (KN2023/03652). KSLA:s svar beaktar förslaget till nytt jordhälsodirektiv om markövervakning och markresiliens ur ett jordbruksperspektiv, även om det har minst lika stor relevans för skogsbruk och samhällsplanering.

<https://www.ksla.se/pdf-meta/2023-10-31-ksla-yttrande-eu-direktiv-overvakning-jordhalsa-kg2023-03652/>

KSLA yttrade sig den 14 december 2023 om betänkandet *En modell för svensk försörjningsberedskap* (SOU 2023:50). KSLA menar att en struktur för en svensk försörjningsberedskap har saknats de senaste decennierna, men bedömer att systematiken bakom och frekvensen på försörjningsanalyserna såsom beskrivet i betänkandet riskerar bygga en trögriklig rapporteringsstruktur med långa beslutsvägar och tidshorisonter.

<https://www.ksla.se/pdf-meta/2023-12-14-ksla-yttrande-dnr-fo2023-01478-en-modell-for-svensk-forsorjningsberedskap/>

KSLA har kommenterat *EU-kommissionens förslag till förordning om en övervakningsram för resilienta europeiska skogar* COM (2023) 728 den 7 februari 2024. KSLA förordar ett direktiv i stället för en förordning och menar att förslaget bör återremitteras.

<https://www.ksla.se/pdf-meta/2024-02-06-kslas-kommentarer-eu-samrad-skogsovervakning/>

Inte bara blommor

Uttrycket "blommor och bin" präglar nog många syn på vad bin och andra pollinatörer är mest beroende av. Det var lite överraskande att höra att eken är en viktig pollenkälla under tidig säsong. Mer kända är sälg och lind, men blommor står ofta i fokus.

Hur är läget för de vilda pollinatörerna och hur fungerar styrmedlen? Det var huvudfrågorna för det seminarium som KSLA:s kommitté för Biologisk Mångfald ordnade i mitten på februari och som leddes av Regina Lindborg, Stockholms universitet.

Betydelsen av pollinatörer i jordbrukslandskapet är väl känd. Det handlar både om direkta bidrag till högre skördar av olika grödor, men också om indirekt nytta, exempelvis genom att baljväxter i vallar gynnas och genom detta bidrar till en bättre kvävefixering och därmed bättre skörd och eftereffekter. För hela vårt samhälle är ett bevarande av de vilda pollinatörerna mycket viktigt. Det är ett ansvar och ett förpliktigande liksom för all annan biologisk mångfald och ett beroende nu, och i framtiden, av de ekosystemtjänster som pollinatörerna möjliggör.

Allvarlig utveckling

Dagens pollinatörer är ett arv från tidigare generationers markanvändning där ängar och naturbetesmarker var mycket vanligare och landskapet mer småbrutet. Att mängden vilda pollinatörer minskar och att många arter är hotade är väl känt. Men hur kommer vår tids markanvändning ge avtryck i framtiden? Bland de cirka 300 arterna av humlor och solitärbin exempelvis är en tredjedel rödlistade och av 2 500 olika fjärilsarter är en minst femtedel rödlistade. Ofta är sällsynta arter habitatspecifika, de trivs bara i en viss sorts livsmiljö och försvinner den, försvinner arten.

Orsakerna till den negativa utvecklingen för de vilda pollinatörerna är komplexa. Förutom tillgång på föda så är boplatser, predation, konkurrens mellan olika arter samt sjukdomar och parasiter viktiga faktorer. Det allt varmare klimatet är en utmaning, liksom i så många andra sammanhang. När det gäller kemisk bekämpning är det inte bara insekticiderna som är hotet. Även herbicider kan påverka pollinatörernas möjligheter till överlevnad genom att ogräs som kan vara nektarkällor försvinner.

Har vi tillräcklig kunskap?

Vi vet att det behövs åtgärder för att vända den negativa utvecklingen. Däremot saknas tillräcklig kunskap om vad som ska göras för att nå önskvärda resultat. Generellt har vi bättre kunskap om hotade arter än om vanliga arter – som kanske också på sikt blir hotade om inte deras behov täcks. Effektiva miljöövervakningssystem efterlystes för att bidra till ökad kunskap om tillstånd, förändring och orsakssammanhang. Att t ex registrera insekter i större omfattning är resurskrävande. Det är en tuff balansgång mellan krav på noggrannhet å ena sidan och arbetsinsats och därmed kostnader å den andra. Förhoppningsvis kan innovativa lösningar som kameror, klisterfällor och AI i kombination ge rationellare och billigare lösningar.

Ju fler som är kunniga desto bättre. Finns kunskapen inte bara hos forskare och tjänstemän utan även hos lantbrukarna när vi längre. Ökad kunskap om olika pollinatö-

Blommor står oftast i fokus när vi talar om pollinering, men även träd är viktiga. Murarbi (*Hoplitis adunca*) på blåeld. Foto: Henry Sonnet, CC BY 4.0.

Seminarieret kan ses i efterhand här:

<https://www.ksla.se/aktivitet/pollinatorer-och-pollination-i-jordbrukslandskapet-vad-vet-vi-och-vad-kan-vi-gora/>

rens nytta och behov kan öka intresse och engagemang för att göra behovsanpassade åtgärder i företagens verksamhet. Redan idag är det många brukare som gör värdefulla insatser, men de kan bli fler. Efterfrågan på mer kunskap finns hos lantbrukarna visar en enkät som LRF gjort. Det vardagsnära landskapet kan inrymma många spännande arter som man kanske inte är medveten om.

Ökade kunskaper behövs också hos konsumenterna. Många är nog medvetna om att det behövs betesdjur för att klara hävden av alla våra värdefulla naturbetesmarker. Men vad man nog inte känner till är att det behövs pollinatörer för att få bra skördar av baljväxter som ska bli vegetariska livsmedel. Pollinatörerna i åkermarken gynnas om det finns hävdade naturbetesmarker i närheten för boplatser och föda. Så vill man gynna svenskt växtprotein så bör man även gynna livsmedelsproduktion på naturbetesmarker!

Frivilliga styrmedel måste vara attraktiva

En lång rad styrmedel påverkar förekomsten av pollinatörer, en del obligatoriska som lagar och regleringar och andra frivilliga. Till de senare hör inte bara olika åtgärder bland

miljöersättningarna utan även rådgivning och information. Greppa Näringen har exempelvis ett rådgivningspaket gällande biologisk mångfald. Förslag och goda exempel är välkomna på hur åtgärder för pollinatörer kan läggas på områden som inte är så produktiva, eller som kan bidra till jämnare fältkanter och rationellare körning.

De frivilliga stöden måste vara attraktiva för att de ska bli utnyttjade i så hög omfattning som möjligt. Med dagens hårt pressade lönsamhet i jordbruket måste ersättningen för merarbetet för att göra åtgärder för pollinatörerna på gården vara rimlig. Rädsla för kontroll och sanktioner kan tyvärr i viss mån begränsa intresset för att utnyttja tillgängliga stöd.

Man måste också kunna hantera de målkonflikter som kan finnas, exempelvis mellan krav på ökad intensitet för minskad klimatpåverkan per producerad enhet och gynnande av pollinatörer.

Det är nödvändigt att det finns en tilltro till effekten av styrmedlen och därför är uppföljningar viktiga. Det aktualiserar behovet av kostnadseffektiva och tillförlitliga mätmetoder.

Inger Pehrson

NYTT OM LEDAMÖTER

Vid Kungl. Skogs- och Lantbruksakademiens sammankomst den 9 november 2023 valdes totalt 21 nya ledamöter in. Dessutom utsågs två nya hedersledamöter: professor emerita Margareta Ihse, Älvsjö, och tekn.dr Kerstin Niblaeus, Gnesta, båda tillhörande Allmänna avdelningen.

Allmänna avdelningen, 9 nya ledamöter

Svenska

- Professor Katarina Elofsson, Kungsängen
- Docent Mikael Karlsson, Johanneshov
- Professor Mikael Klintman, Lund
- Professor, vice vd Åsa Persson, Stockholm
- Professor Patrick Svensson, Lund
- Generaldirektör Håkan Wirtén, Jönköping

Internationella

- Dr, universitetslektor Purabi Bose, Lomma, Sverige (Goa, Indien)
- Professor Øystein Evensen, Oslo, Norge
- Professor Kjell Magnus Norderhaug, Oslo, Norge

Jordbruksavdelningen, 5 nya ledamöter

Svenska

- Företagare, lantmästare Kerstin Arnemo, Brunflo
- Lantbrukare, lantmästare Peter Boring, Skänninge
- Professor, leg. veterinär Renée Båge, Uppsala
- Verkställande direktör Jan Ehrensverd, Tomelilla
- Leg. veterinär Virpi Welling, Uppsala.

Skogsavdelningen, 7 nya ledamöter

Svenska

- Fil.dr Line Djupström, Örsundsbro
- Skog.dr Klara Helstad, Eskilstuna
- Jägmästare, doktorand Aleksandra Holmlund, Lidingö
- Docent Johanna Johansson, Huddinge
- Verkställande direktör, koncernchef Ulf Larsson, Sundsvall
- Företagare, lantmästare Svarte Swartling, Umeå

Internationell

- Professor Georg Winkel, Remagen, Tyskland

Foto: Ulla Montan.

Kunglig medalj 8:e storleken i Serafimerordens band

till ledamoten i Allmänna avdelningen professor Sverker Sörlin: för betydande insatser inom svensk idéhistoria, forsknings- och miljöpolitik. Medaljen delades ut den 28 januari 2024.

AKTIVITETER

Trädgårdsmästarinnor: Hundra år av kamp för jämställd trädgårdsutbildning

Trädgårdsmästare sågs länge som ett manligt yrke. Men i slutet av 1800-talet öppnade en kvinnlig trädgårdsskola! Ledamoten Inger Olausson berättar om utvecklingen. Föreläsning **fredagen den 1 mars 2024 kl 15.00–17.00**. Anmälan senast 27 februari till ann@hembygd.se. Pris: 150:- för medlemmar i hembygdsförening, 200:- för övriga.

<https://www.ksla.se/aktivitet/tradgardsmastarinnor-hundra-ar-av-kamp-for-jamstalld-tradgardsutbildning/>

IUFRO World Congress 2024 and the Nordic Input

The IUFRO World Congress 2024 is the largest global forest event in Northern Europe this decade with 5 000 participants. This interactive session aims to delve into the insights and contributions from the Nordic and Baltic countries concerning the future role of forests in societal development leading up to 2050. Hybrid seminar **Wednesday March 6, 2024, at 13.00–15.00**. Register by February 29, 2024.

<https://www.ksla.se/aktivitet/iufro-world-congress-2024-and-the-nordic-input/>

Om ledarskap och självledarskap

Insikter och kunskaper om ledarskap presenterade av akademiledamoten och egna företagaren Kerstin Arnemo. Inspirationseftermiddag för Mentorskapsprogrammets deltagare **fredagen den 8 mars 2024 kl 13.00–16.30**. Anmälan senast 4 mars 2024.

<https://www.ksla.se/aktivitet/om-ledarskap-och-sjalvledarskap/>

En antibiotikabehandling står aldrig ensam

Syftet med detta Antibiotikaplattföreläsning är att inspireras av olika aktörers perspektiv på vikten av tillgängliga data som framgångsfaktor för god djurvälstånd och minskad antibiotikaresistensutveckling. Hybridseminarium **tisdagen den 12 mars 2024 kl 12.30–15.30**. Anmälan senast 11 mars 2024.

<https://www.ksla.se/aktivitet/en-antibiotikabehandling-star-aldrig-ensam/>

KSLAT nr 3-2023

KSLAT med en ny form

Första numret av nya KSLAT innehåller artiklar av olika slag, t ex om afrikansk svinpest, jordbruksreglering, och skogsmaterial för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Dessutom reflektioner, en bokanmälan och ett antal notiser.

52 sidor.

ISBN tryck: 978-91-88567-90-1,

pdf: 978-91-88567-91-8

<https://www.ksla.se/pdf-meta/kslat-3-2023-pd-preflight/>

Svamparnas rike – osynligt men viktigt

Vad är och gör svampar och vad betyder svampen för naturen och oss människor? Under de senaste åren har kunskaperna om svampar och dess betydelse för naturen och människan ökat och intresset för svamp är idag stort i samhället. Akademisammankomst öppen för alla **torsdagen den 14 mars 2024 kl 16.00–18.00**. Anmälan senast 12 mars 2024.

<https://www.ksla.se/aktivitet/svamparnas-rike-osynligt-men-viktigt/>

Hållbart smittskydd

Smittsamma sjukdomar som sprids mellan djur eller mellan djur och människa har alltid haft stor betydelse för hälsa, välfärd och ekonomi. Seminariet diskuterar frågan hur vi skapar smittskyddsstrategier som är långsiktigt hållbara; ekonomiskt, socialt och miljömässigt. Hybridseminarium **onsdagen den 10 april 2024 kl 09.00–12.30**. Anmälan senast 8 april 2024.

<https://www.ksla.se/aktivitet/hallbart-smittskydd/>

Studieresa till Finland med fokus på försörjningsberedskap

Besök på några av Finlands ledande företag inom förädling av basnäringarnas produkter i området mellan Helsingfors och Hangö. Studieresa för akademiledamöter **onsdag 14 augusti–fredag 16 augusti 2024**. Intresseanmälan senast 18 april 2024.

<https://www.ksla.se/aktivitet/studieresa-till-finland/>

UTLYSNING – ANSLAG

Anslag ur Stiftelsen SLO-fonden våren 2024

SLO-fonden har till ändamål att verka för jordbrukets fromma genom att främja ändamålsenlig mekanisering och byggnadsverksamhet inom jord- och skogsbrukets områden med företräde för åtgärder till förbättrande av arbetsmiljön. Med skogsbruk avses i detta fall det som bedrivs i anslutning till jordbruk.

Bidrag delas ut till utbildnings-, försöks- och forskningsverksamhet. Max bidrag som beviljas är 350 000 kr.

Anslag kan sökas mellan 1 mars och 1 april 2024.

<https://www.ksla.se/utlysning/slo2024/>

KSLA-PODDEN nr 21

Livsmedelsförsörjningens hotbilder och dess konsekvenser.

Ett samtal om livsmedelsberedskap – vilka stora hot står vi inför och vad sker för att vi ska kunna stå emot dessa hot eller minimera konsekvenserna? Avsnittet publiceras inom ramen för KSLA:s Försörjningsberedskapsprogram.

<https://www.ksla.se/2024/02/21/ksla-podden-21-livsmedelsforsorjningens-hotbilder-och-dess-konsekvenser/>

UTLYSNINGAR – PRISER OCH BELÖNINGAR

Nominera mottagare av akademiens priser, medaljer och belöningar senast 15 april. Alla, såväl akademiledamöter som andra, kan nominera till akademiens priser och belöningar inför utdelning vid högtidssammankomsten den 28 januari 2025.

Akademiens A. W. Bergsten-pris delas ut till person, som genom framstående vetenskapligt arbete, framgångsrik undervisande verksamhet eller jämförbar insats på det praktiska området bidragit till att väcka häg och intresse för jordbruket eller därmed förenad näringsgren och som därigenom gjort sig förtjänt av sådan utmärkelse. Belöningen består av ett diplom, penningssumma 60 000 kr samt en guldmedalj.

Akademiens Georg och Greta Borgström-pris – för global livsmedelsförsörjning – delas ut till förtjänt person som aktivt forskar eller på annat sätt verkar i Georg Borgströms anda, d v s med verksamhet som har med världens livsmedelsförsörjning att göra och de därtill knutna ekologiska, demografiska och ekonomiska aspekterna. Priset instiftades 1997 och delas vanligen ut vart tredje år. Det utgörs av 50 000 kr och diplom.

Akademiens Ulla och Birger Håstadius-pris – för växterna och klimatet – delas ut för att stödja vetenskaplig forskning och utveckling inom svensk växtodling. Pristagarkretsen bör inte begränsas till svenska medborgare, däremot ska svensk växtodling premieras, det vill säga att den insats som belönas ska ha haft stor betydelse för växtodlingen i Sverige. En tydlig avgränsning görs till förädling, odling, produktutveckling för svenskt jordbruk och/eller livsmedelsproduktion. Priset utgörs av 100 000 kronor samt diplom.

Akademiens Guldmedalj – för utomordentliga gärningar inom de areella näringarna – delas ut för utomordentlig gärning inom akademiens verksamhetsfält. Belöningen består av en guldmedalj att bäras i grönt och svart band på bröstet jämte diplom.

Akademiens Silvermedalj – till framstående förkämpe för de areella näringarna – delas ut till enskild person som på ett förtjänstfullt sätt väckt intresse för de areella näringarna. Personen ska vara en god representant för sektorn samt ska genom sina insatser ha lyft betydelsen av de areella näringarna både inom den egna kretsen men också i samhället i stort. De areella näringarna i detta avseende avser akademiens samtliga verksamhetsområden. Belöningen består av ett diplom och en silvermedalj.

Akademiens belöning för framstående doktorsarbete delas ut till person som under den närmast föregående treårsperioden framlagt framstående doktorsavhandling vid universitet eller högskola med relevans för de areella näringarna eller därtill knuten verksamhet. Det är viktigt att såväl god grundvetenskap som praktisk tillämpbarhet beaktats. Belöningen utgörs av 20 000 kronor samt ett diplom.

Akademiens belöning för föredömliga insatser inom pedagogik och undervisning delas ut till person, som under den senaste treårsperioden på ett framstående pedagogiskt sätt förmedlat kunskap inom de areella näringarna vid universitet eller högskola. Belöningen utgörs av 20 000 kronor samt diplom.

Akademiens belöning för föredömliga insatser inom forskningskommunikation delas ut till person, som gjort framstående insatser på området forskningskommunikation inom skogs- eller jordbrukssektorn. Med forskningskommunikation avses all kommunikation baserad på vetenskapliga resultat, till andra än forskarkollegor. Vid bedömningen kan också hänsyn tas till förmågan att inhämta erfarenheter och problem i samhälle och näringsliv och förmedling av dessa till vetenskaplig verksamhet. Belöningen utgörs av 20 000 kronor samt diplom.

Akademiens belöning för föredömliga insatser i forskningens tjänst delas ut till person, som gjort framstående insatser i skogs- och jordbruksforskningens tjänst och därmed på ett förtjänstfullt sätt medverkat till kvalificerad forskning. Belöningen utgörs av 20 000 kronor samt diplom.

Akademiens stipendium till landsbygdsutvecklare delas ut till person, som genom idérikedom och engagemang i sin praktiska verksamhet som landsbygdsrådgivare/-utvecklare på ett positivt och oegennyttigt sätt bidragit till utvecklingen av mindre landsbygdsföretag eller av nya verksamheter på landsbygden. Stipendiet utgörs av 20 000 kronor samt diplom.

Skriftligt motiverat förslag ska vara akademien tillhanda senast den 15 april 2024 till
Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien, Att. Keiko Blesserholt, Box 6806, 113 86 STOCKHOLM
eller keiko.blesserholt@ksla.se.

<https://www.ksla.se/2024/02/12/nominera-till-priser-per-2024-04-15/>

UTLYSNING – ANSLAG

Anslag ur Stiftelsen Svensk Växtnäringsforskning 2024

Stiftelsen Svensk Växtnäringsforskning (SV) har till huvudsaklig uppgift att befordra och understödja en fördjupad teknisk-vetenskaplig växtnäringsforskning med särskild inriktning på användningen av mineralgödsel och kalkningsmedel i Sverige med bibehållen bördighet. Syftet är att utveckla praktiskt tillämpbara, ekonomiskt betydelsefulla och miljömässigt uthålliga produktionsmetoder.

Stiftelsens inriktning

Stiftelsen ska belysa viktiga framtidsfrågor om effektiv produktion med ansvar för hushållningen av naturresurserna i jord och skog. Stiftelsen ska finansiera forskning kring växtnäringsens och kalkningsmedlens miljöpåverkan, och ska finansiera såväl grund- som tillämpad forskning.

Löpande utlysning för finansiering av kostnader relaterade till examensarbeten

Stiftelsens styrelse har beslutat att det från och med 2024 ska vara möjligt att söka finansiering löpande för driftskostnader för examensarbeten. Resultaten från denna typ av projekt kan förväntas vara användbara i framtida större projektansökningar.

Viktiga frågor att arbeta med

- Mineralgödsel och kalks bidrag till ett hållbart svenskt jord- och skogsbruk.
- Grödors behov av växtnäring samt gödslingsstrategier (t.ex mängd, tidpunkt, kvalitet).
- Klimateffekter och markens långsiktiga bördighet (t.ex. kolbalanser och mikronäringsämnen).
- Långsiktigt bördighetsbevarande och byggande av markens produktionsförmåga.

Anslagens inriktning och disponibla medel

- Finansieringen i denna utlysning avser driftskostnader för examensarbeten på högskolenivå.
- Examensarbetena ska genomföras under vetenskaplig handledning.
- Det går att söka medel löpande, bedömning av ansökningarna görs efterhand.
- Maxbelopp att söka för projekten är 30 000 kronor.

Krav på kommunikation

När resultaten publiceras och kommuniceras ska Stiftelsen Svensk Växtnäringsforskning omnämnas som finansiär.

Slutrapporten till stiftelsen ska innehålla tre delar

- En kort populärvetenskaplig text som sätter anslaget resultat i ett sammanhang inom stiftelsens verksamhetsområde. Rapporten kan komma att publiceras på www.ksla.se.
- Det publicerade examensarbetet. Om arbetet resulterar i en vetenskapligt publicerad skrift, bör även den bifogas.
- En ekonomisk redovisning av projektet.

Ansökan

Utlysningen är öppen under perioden *1 februari till 1 oktober*. Den 1 oktober öppnar stiftelsens ordinarie utlysning. Ansökan görs via KSLA:s hemsida, www.ksla.se. Som sökande ska du registrera ett konto och logga in för att skriva in dina ansökningsuppgifter och lämna bilagor i elektroniska form. Notera att bilagor måste vara i pdf-format (max 2 MB). Ansökningarna ska vara skrivna på svenska (engelska i undantagsfall), slutrapporten måste dock skrivas på svenska.

Besked

Inskickade ansökningar granskas och bedöms löpande av stiftelsens styrelse, där samtliga är experter inom det aktuella området. Besked lämnas löpande och beslut kan ej överklagas.

Frågor

Frågor om utlysningens innehåll besvaras av Sara Österman, avdelningssekreterare KSLA:s Jordbruksavdelning samt sekreterare för Stiftelsen Svensk Växtnäringsforskning.

Telefon: 08-5454 7706, e-post: sara.osterman@ksla.se

Frågor om den elektroniska ansökan besvaras av Keiko Blesserholt, handläggare KSLA.

Telefon: 08-5454 7713, e-post: keiko.blesserholt@ksla.se

<https://www.ksla.se/utlysning/vxl2024/>